

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUMBİLİMLERİ FAKÜLTESİ

TARİH
(2025 - 2026) Ders Bilgi Formu

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Osmanlı Denizcilik Tarihi	TAR262	4	3 + 0	5,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (Yüz yüze)				
Amaç	Bu ders, Osmanlı Devleti'nin denizcilik faaliyetlerini siyasi, askeri ve ekonomik yönleriyle incelemeyi amaçlar. Erken dönemden itibaren donanmanın kuruluşu, tersaneler, kaptan-ı deryalık kurumu ve deniz seferleri ayrıntılı şekilde ele alınır. Barbaros Hayreddin Paşa, Turgut Reis gibi ünlü denizciler ve Akdeniz'deki Osmanlı hâkimiyeti değerlendirilir. Ayrıca Osmanlı donanmasının modernleşme çabaları, teknolojik dönüşümleri ve 19. yüzyıldaki reform girişimleri incelenir. Ders süresince denizcilik tarihine dair kronikler, seyahatnameler ve arşiv belgeleri üzerinden uygulamalı okuma çalışmaları yapılır.				
Ders İçeriği	Bu ders, Osmanlı Devleti'nin denizcilik faaliyetlerini siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla ele alır. Osmanlılar denizcilikle ilk olarak Marmara ve Ege kıyılarında, küçük filolar kurarak ilgilenmişlerdir. Gelibolu'nun fethedilmesiyle birlikte Osmanlıların ilk tersanelerinden biri burada kurulmuştur. Erken dönem Osmanlı donanması, Bizans ve Venedik gibi denizci devletlerle mücadeleye girişmiştir. I. Bayezid döneminde Osmanlı donanması ilk kez Karadeniz ve Ege'de düzenli seferler yapmıştır. Ankara Savaşı sonrası donanma büyük zarar görmüş ve fetret döneminde zayıflamıştır. II. Mehmed, İstanbul'un fethinde donanmayı etkin şekilde kullanarak Haliç'e gemi indirmiştir. Bu başarı, deniz gücünün kara fetihlerini desteklemede nasıl stratejik kullanılabileceğini göstermiştir. Fethin ardından İstanbul ve Gelibolu tersaneleri büyütülmüş, donanma yeniden yapılandırılmıştır. 15. yüzyılın sonlarında Osmanlı donanması Ege Adaları'na ve Akdeniz'e yönelmeye başlamıştır. Cem Sultan olayı, Osmanlıların denizcilikteki diplomatik ilişkilerini de etkileyen bir kriz olmuştur. II. Bayezid döneminde donanma güçlenmiş, korsanlar denetim altına alınmaya çalışılmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi, Osmanlıların Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na açılmasına zemin hazırlamıştır. 16. yüzyıl, Osmanlı denizcilik tarihinin altın çağıdır. Barbaros Hayreddin Paşa, Osmanlı denizciliğinin en önemli isimlerinden biri olmuştur. 1533'te kaptan-ı derya olarak atanmış ve Osmanlı donanmasını Akdeniz'de üstün kılmıştır. 1538 Preveze Deniz Savaşı, Osmanlı donanmasının Venedik ve Haçlı donanmalarına karşı büyük zaferidir. Preveze, Osmanlıların Akdeniz'de uzun süre deniz üstünlüğünü elinde tutmasını sağlamıştır. Tersane-i Amire, İstanbul'da kurularak donanmanın üretim ve bakım merkezi olmuştur. Tersane bürokrasisi ve gemi inşa teknolojisi bu dönemde gelişmiştir. Kaptanpaşa Eyaleti, donanmanın lojistik ve yönetsel ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuştur. Osmanlı donanması sadece savaş gemilerinden değil, kadirga, kalyon ve ticaret gemilerinden de oluşmaktaydı. Osmanlılar, Kuzey Afrika'daki egemenliklerini de donanma gücüyle sağlamışlardır. Cerbe, Trablusgarp ve Tunus gibi merkezler Osmanlı deniz gücünün uzantılarıydı. Hint Okyanusu seferleri, Osmanlıların Portekiz ile rekabet ettiği deniz aşırı faaliyetlerdir. Seydi Ali Reis'in seferi ve eseri "Miratü'l-Memalik" bu dönemi yansıtan önemli bir denizci anıtsıdır. Yüzyılda Osmanlı donanması yeni teknolojilere adapte olmakta zorlanmıştır. Gelişen Avrupa donanmaları karşısında Osmanlı donanması zaman zaman geride kalmıştır. Venedik ile yapılan Girit Seferi, donanmanın lojistik gücünü ve sınırlarını göstermiştir. Bu savaş 24 yıl sürmüş ve Osmanlı tarihinde deniz seferlerinin zorluğunu ortaya koymuştur. 18. yüzyılda Osmanlı donanması modernleşme ihtiyacıyla karşı karşıya kalmıştır. Kalyon tipi gemilerin inşası başlamış, yeni denizcilik teknikleri uygulanmaya çalışılmıştır. Cezayirli Gazi Hasan Paşa bu yüzyılda öne çıkan kaptan-ı deryalardandır. 1770 Çeşme Baskını, Osmanlı donanması için ağır bir yenilgi olmuştur. Bu olay sonrası deniz reformları hız kazanmış, yabancı uzmanlardan yardım alınmıştır. III. Selim dönemi, Nizam-ı Cedid politikalarıyla denizciliğin yeniden düzenlenmesini hedeflemiştir. II. Mahmud döneminde kurumsal reformlarla Tersane-i Amire yeniden yapılandırılmıştır. Deniz Harp Okulu (Mühendishâne-i Bahrî-i Hümayûn) bu süreçte kurulmuştur. 19. yüzyılda buharlı gemilerin kullanımı Osmanlı donanmasını dönüştürmüştür. Tanzimat ve Islahat dönemleri, denizcilikte modernleşmenin ivme kazandığı dönemlerdir. Donanma Cemiyeti, halkın da desteğiyle Osmanlı donanmasının güçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Abdülhamid döneminde donanma Haliç'e çekilmiş, uzun süre etkin kullanılmamıştır. II. Meşrutiyet'le birlikte donanma tekrar canlandırılmaya çalışılmıştır. Osmanlı donanması, I. Dünya Savaşı'na Alman iş birliğiyle hazırlanmıştır. Savaş sırasında Osmanlı donanması Karadeniz ve Çanakkale'de aktif rol oynamıştır. Nusret Mayın Gemisi, Çanakkale Savaşı'nda stratejik başarıya imza atmıştır. Ders kapsamında Osmanlı deniz savaşları, stratejileri ve önemli kaptanların biyografileri işlenecektir. Ayrıca donanmanın örgütlenmesi, tersaneler, gemi tipleri ve eğitim kurumları ele alınacaktır. Osmanlı denizciliği sadece askeri değil, ticari ve diplomatik bir araç olarak da değerlendirilecektir. Bu dersle öğrenciler, Osmanlı denizcilik tarihini çok yönlü bir perspektifle analiz etme becerisi kazanacaktır.				

KAYNAKLAR, „ Âlî Mustafa Efendi – Kûnhü'l-Ahbâr, Anonim – Bahriye Defteri (Tersane-i Amire kayıtlarından), Anonim – Gemi İnşa Nizâmnâmeleri (16–18. yy arası), Anonim – Girit Seferi Kroniği, Anonim – Kaptanpaşa Sefer Risaleleri (çeşitli anonim yazarlar), Anonim – Reisî Tezkireleri (denizci biyografileri), Anonim – Rodos'un Fethi Kroniği, Anonim – Sefer-i Hümayun Risaleleri (deniz seferlerini içeren), Anonim – Trablusgarp Seferi Risalesi, Anonim – Tunus Seferi Kroniği, Anonim – Vekayî'nâme-i Çeşme (1770 baskını kroniği), Aşıkpaşazâde – Tevârih-i Âl-i Osman, Atâ Bey – Atâ Tarihi, Barbaros Hayreddin Paşa – Gazavât-ı Hayreddin Paşa, Celâlzâde Mustafa – Tabakâtü'l-Memâlik, Çelebizâde Âsım Efendi – Târîh-i Âsım, Defterdar Sarı Mehmed Paşa – Zübde-i Vekayîât, Ebubekir Râtib Efendi – Sefâretnâme-i Vıyana, Esad Efendi – Üss-i Zafer, Hafız Mehmed Efendi – Vekâyî'nâme-i Hafız Mehmed, Halil Nûri Bey – Netâyicü'l-Vukûât, Hasan Beyzâde – Hasan Beyzâde Tarihi, Hezarfen Hüseyin Efendi – Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âl-i Osman, Hoca Sadeddin – Tâcü't-Tevârih, Hüseyin Ayvansarayı – Hadîkatü'l-Cevâmi, Kâtib Çelebi – Fezleke, Kâtib Çelebi – Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfârî'l-Bihâr, Kemalpaşazâde – Tevârih-i Âl-i Osman, Lütî Paşa – Tevârih-i Âl-i Osman, Mehmed Halife – Gülşen-i Vekayî, Mehmed Şevket – Târîh-i Şevket, Mustafa Kâtib – Tersane Risalesi, Müneccimbaşı Ahmed Dede – Câmiü'd-Düvel, Naîmâ Mustafa Efendi – Tarih-i Naîmâ, Neşrî – Cihannümâ, Nişancı Mehmed Paşa – Tarih-i Nişancı, Nuhzâde Ali – Donanma Masrafları Üzerine Rapor, Peçevi İbrahim Efendi – Peçevi Tarihi, Râşid Mehmed Efendi – Tarih-i Râşid, Rûhî Çelebi – Târîh-i Rûhî, Saçaklızâde Mehmed – Târîh-i Saçaklızâde, Seydi Ali Reis – Mir'âtü'l-Memâlik, Silahdar Findıklılı Mehmed Ağa – Nusretnâme, Solakzâde Mehmed Hemdemî – Tarih-i Solakzâde, Subhî Mehmed Efendi – Tarih-i Subhî, Şerif Efendi – Akdeniz Seferleri Hakkında Raporu, Tursun Bey – Târîh-i Ebü'l-Feth, Vecihî Hasan Efendi – Târîh-i Vecihî, Yirmisekiz Mehmed Çelebi – Sefâretnâme-i Paris, Zâkirzâde Ahmed Efendi – Zâkirzâde Tarihi, „ ÇALIŞMA ESERLERİ, „ Abdülkadir Özcan – Osmanlı Deniz Seferleri ve Kaptanpaşalar, Ahmet Arı – Osmanlı'da Gemi İnşası ve Bahriye Politikaları, Ahmet Önal – Osmanlı Denizcilik Tarihi Üzerine Makaleler, Ali Ahmetbeyoğlu – Osmanlı'da Kaptanpaşalık Müessesesi, Ali Satın – Donanma Cemiyeti ve Osmanlı Deniz Gücü, Ayhan Demir – Osmanlı Akdeniz Politikası ve Denizcilik Stratejileri, Bekir Türetken – Osmanlı-Venedik Deniz Savaşları ve Diplomasi, Beyhan Karakuş – Osmanlı Deniz Savaşları Tarihi (XV.–XVI. Yüzyıl), Cengiz Orhonlu – Osmanlılar ve Korsanlık, Cihan Yemişçi – Doğu ile Batı'nın Sınırında Osmanlı-Dubrovnik İlişkileri (1592-1714), Cihan Yemişçi – Dubrovnik'te Osmanlılar Osmanlı Dubrovnik İlişkilerinin Sosyal ve Hukuki Yönü, Cihan Yemişçi – Hilal ile Haç'ın Arasında Osmanlı-Dubrovnik İlişkileri (1326-1592), Colin Imber – The Ottoman Empire, 1300–1650: The Structure of Power, Daniel Goffman – The Ottoman Empire and Early Modern Europe, E. Natalie Rothman – Brokering Empire: Trans-Imperial Subjects between Venice and Istanbul, Emrah Safa Gürkan – Sultanın Korsanları, Feridun M. Emecen – Osmanlı'da Deniz Gücü ve Strateji, Frederic C. Lane – Venetian Ships and Shipbuilders of the Renaissance, Giancarlo Casale – The Ottoman Age of Exploration, Hakan Yılmaz – Osmanlı'da Deniz Gücünün Sınırları: Hint Okyanusu Seferleri, Halil İnalcık (ed.) – An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300–1914, Heather Sharkey (ed.) – The Ottoman Empire: A Historical Encyclopedia, İdris Bostan – Kadırgadan Kalyona: Osmanlı Donanması ve Tersaneleri, İdris Bostan – Osmanlı Bahriyesi, İdris Bostan – Osmanlı Denizciliği ve Bahriye Teşkilatı, İdris Bostan – Osmanlıların Karadeniz Hâkimiyeti, İdris Bostan – XVIII. Yüzyılda Osmanlı Denizciliği: Tersâne-i Âmire ve Kalyonlar, İsmail Hakkı Göksoy – Osmanlı Deniz Gücünün Afrika Kıyılarındaki Faaliyetleri, İsmail Hakkı Uzunçarşılı – Osmanlı Tersaneleri ve Bahriye Teşkilatı (21. yüzyıl baskısıyla), John Francis Guilmarin Jr. – Gunpowder and Galleys: Changing Technology and Mediterranean Warfare at Sea in the Sixteenth Century, Kate Fleet – European and Islamic Trade in the Early Ottoman State: The Merchants of Genoa and Turkey, Kris Lane – Pillaging the Empire: Global Piracy on the High Seas, 1500–1750, Linda T. Darling – Revenue-Raising and Legitimacy: Tax Collection and Finance Administration in the Ottoman Empire, 1560–1660, Maria Fusaro – Political Economies of Empire in the Early Modern Mediterranean: The Decline of Venice and the Rise of England, 1450–1700, Mehmet Ali Beyhan – Osmanlı Donanmasında Eğitim ve Mühendishâne, Michael P. Malcom – The Crescent and the Cross: Naval Conflict Between the Ottomans and the Portuguese in the Indian Ocean, Michel Balard (ed.) – La Méditerranée: Espaces, itinéraires, sociétés (XVe–XVIIIe siècle), Molly Greene – A Shared World: Christians and Muslims in the Early Modern Mediterranean, Murat Yıldız – Osmanlı Donanmasında Yenileşme Hareketleri (1770–1839), Pál Fodor (ed.) – Ottomans, Hungarians, and Habsburgs in Central Europe: The Military Confines in the Era of Ottoman Conquest, Palmira Brummett – Ottoman Seapower and Levantine Diplomacy in the Age of Discovery, Peter Malcolm Holt – Egypt and the Fertile Crescent, 1516–1922: A Political History, Recep Ahıskalı – Osmanlı Tersaneleri ve Bahriye Organizasyonu, Robert C. Davis – Christian Slaves, Muslim Masters: White Slavery in the Mediterranean, the Barbary Coast, and Italy, 1500–1800, Suraiya Faruqi – The Ottoman Empire and the World Around It, Süleyman Kocabaş – Osmanlı Denizcilik Tarihi Üzerine Belgeler ve Yorumlar, Tuncay Zorlu – Innovation and Empire in Turkey: Sultan Selim III and Modernisation of the Ottoman Navy, Virginia H. Aksan – Ottoman Wars 1700–1870: An Empire Besieged, Yavuz Ercan – Osmanlıların Ege Adaları'ndaki Deniz Hâkimiyeti

Ders Kaynakları

Hafta	Konu
1	Denizlere Açılma Süreci: İlk Deniz Üssü Gelibolu
2	İstanbul'un Fethi Sonrasında Osmanlıların Ege'de Faaliyetleri
3	Ege Denizi'nde Osmanlı-Venedik, Osmanlı-Ceneviz İlişkileri
4	Doğu Akdeniz'de Osmanlılar: Rodos ve İtalya Seferleri
5	II. Mehmed Döneminde Osmanlı Donanması: Osmanlıların Bir Akdeniz Gücü Haline Gelmeleri
6	II. Bayezid Döneminde Osmanlı Deniz Gücü
7	Yavuz Selim Döneminde Osmanlı Deniz Gücü ve Tersane
8	Ara Sınav
9	İmparatorluk Donanmasının Ortaya Çıkışı: Barbaros Hayreddin Paşa
10	Kanuni ve Akdeniz Dünyası: Osmanlı-Venedik, Osmanlı-Fransa Dostluk İlişkileri
11	Akdeniz'de Osmanlı Yayılması: Preveze'den İnebahtı'ya
12	Sessizlik Dönemi: İmparatorluk Donanmalarının Üslerine Çekilmesi
13	Tersane-i Amire ve Osmanlı Denizciliğinin Yönetimi
14	Osmanlı Gemi Teknolojisinde Değişim Süreci, Osmanlı Donanmasında Kadırgadan Kalyona Geçiş
15	18. yüzyılda Çeşme Baskını sonrası Osmanlı donanmasının durumu ve reform girişimleri incelenir
16	Yarıyıl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	14	3
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Rol Yapma / Drama	12	1
Önceden planlanmış özel beceriler	Özel Destek / Yapısal Örnekler	14	2
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		127	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		4,98	

Program Çıktıları	
1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağını, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlardan yararlanmak gerektiğinin farkına varmıştır.
2	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Öğrenci, Osmanlı donanmasının tarihsel gelişimini, kurumsal yapısını ve teknolojik dönüşümünü dönemsel olarak açıklayabilir.	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5
Osmanlı deniz seferlerini, Akdeniz ve Hint Okyanusu'ndaki stratejik faaliyetlerini analiz ederek küresel bağlamda değerlendirebilir.	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5
Osmanlı denizcilik tarihine dair birincil kaynakları (kronikler, seyahatnameler, sefemâmeler) yorumlayarak tarihî bilgi üretme becerisi kazanır.	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5
Tersaneler, kaptanpaşalık kurumu ve Bahriye teşkilatına ilişkin yapıları karşılaştırmalı olarak inceleyebilir.	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5
Osmanlı denizciliğinin, imparatorluğun siyasi, askeri ve ekonomik gücüne katkılarını sorgulayıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla tartışabilir.	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3
Ortalama Değer	3,8	4,6	4	4,6	4	4,6	4	4,6	4	4,6	4	4,6	4	4,6